Lietas Nr. C20207513

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Liepājā 2014.gada 14.maijā

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja: Z.Zaiceva

tiesneši A.Klaiše un L.Vēbere

ar sekretāri /sekretāre/, tulku /tulks/

piedaloties prasītājam /persona A/, zvērinātam advokātam Ērikam Štālbergam, atbildētājas /persona B/ pārstāvei zvērinātai advokātei Inārai Freidenfeldei, izskatīja atklātā tiesas sēdē apelācijas kārtībā civillietu /persona A/ prasībā pret /persona B/ par zaudējumu atlīdzību, sakarā ar /persona A/ apelācijas sūdzību un /persona B/ apelācijas sūdzību par Liepājas tiesas 2013.gada 4.novembra spriedumu.

Tiesas sēdē tiesas kolēģija

k o n s t a t ē j a:

Ar Liepājas tiesas 2013.gada 4.novembra spriedumu daļēji apmierināta /persona A/ prasība par zaudējumu Ls 3372,60 apmērā piedziņu un no /persona B//persona A/labā piedzīti ārstēšanās izdevumi Ls 88,10 un izdevumi par zvērināta advokāta pakalpojumiem Ls 200, pārējā daļā prasība noraidīta.

Tiesa novērtējusi, ka no 2012.gada 16.augusta Lēmuma par kriminālprocesa izbeigšanu redzams, ka ar Valsts policijas inspektora lēmumu izbeigts kriminālprocess par /persona A/ nodarītajiem miesas bojājumiem 2012.gada 20.februārī /adrese/ garāžu kooperatīvā /Nosaukums A/ , kuru nodarīšanā aizdomās turēts /persona C/, sakarā ar aizdomās turamā nāvi 2012.gada 19.jūnijā.

Ņemot vērā minēto, tiesa secinājusi, ka nav ne tiesas spriedums ne atbilstošs prokurora lēmums, ar kuru /persona C/ būtu atzīts par vainīgu miesas bojājumu izdarīšanā prasītājam. Līdz ar to tiesa atzinusi, ka nav pamata piedzīt jebkādus zaudējumus, pamatojoties uz Kriminālprocesa likumu.

Tiesa ņemot, vērā /persona A/ kriminālprocesa ietvaros liecināto, /persona C/ kriminālprocesa ietvaros sniegtos paskaidrojumus, medicīnisko ekspertīzi un citus kriminālprocesa materiālus, kā arī ņemot vērā liecinieka /persona D/ liecības, kuras nav pretrunā ar pārējiem pierādījumiem, analizējusi vai /persona C/ nodarījis /persona A/ kādus zaudējumus un vai tie jāatlīdzina mantiniecei.

Tiesa secinājusi, ka izskatāmajā lietā prasītājam nodarītais kaitējums izpaužas kā zaudējumi sakarā ar ārstēšanās izdevumiem, advokāta palīdzība kriminālprocesā un morālā kaitējuma atlīdzība.

Tiesa atzinusi, ka zaudējumu atlīdzības pienākums par ārstēšanās izdevumiem un advokāta palīdzību pāriet uz mantinieku, jo nav uzskatāmi par mantojuma atstājēja tīri personīgām saistībām, bet morālais kaitējums ir tīri personiskas dabas un uz mantinieku nepāriet.

Piedzenamo summu par ārstēšanās izdevumiem tiesa aprēķinājusi summējot izmaksas par ārstu apmeklējumiem un zālēm, ko pierāda čeki un kvītis, kurās ir ziņas par saņēmēju, kopā Ls 88,10 apmērā.

Apelācijas sūdzību par šo spriedumu iesniedzis gan prasītājas /persona A/, gan atbildētāja /persona B/.

Prasītājs apelācijas sūdzībā norāda, ka spriedums tiek pārsūdzēts daļā par noraidīto materiālo zaudējumu piedziņu Ls 30,87 apmērā un morālo kompensāciju.

Daļā par morālās kompensācijas piedziņas noraidīšanu, prasītājs uzskata, ka tiesa nepareizi norādījusi, ka morālā kaitējuma kompensācija nepāriet uz mantiniekiem. Uzskata, ka tādā gadījumā veidojas situācija, ka mantinieki rīkojas ar mirušā mantu, bet persona kas cietusi no mirušās personas, gūstot smagus miesas bojājumus, nevar saņemt morālu gandarījumu.

Prasītājs norāda, ka neskatoties uz to, ka kriminālprocess tika izbeigts sakarā ar vainīgā nāvi, zvērinātai notārei Larisai Medvedevai likumā noteiktajā termiņā tika pieteikts kreditora pieteikums un ar 2012.gada 8.novembra paziņojumu notāre informēja, ka mantojuma tiesībās ir apstiprināta atbildētāja. Līdz ar to uzskata, ka saskaņā ar Civillikuma 707.pantu mantiniekam jāmaksā mantojuma atstājēja parādi, tai skaitā morālais kaitējums.

Attiecībā uz ārstēšanās izdevumiem, prasītājs paskaidro, ka kases čeka izdevēji savlaicīgi nenodrošināja viņu ar EKA čekiem, Līdz ar to tiesa skaitījusi prasību bez minētajiem čekiem, nepamatoti samazinot zaudējumus par Ls 30,87.

Atbildētāja apelācijas sūdzībā norāda, ka spriedumu pārsūdz daļā ar kuru prasība apmierināta.

Atbildētāja uzskata, ka prasītājs nav pierādījis atlīdzības priekšnosacījumus. Prasības celšanas brīdī prasītāja rīcībā nebija un tiesai netika iesniegti pierādījumi, lai saskaņā ar Civillikuma normām, mirušā vīra rīcībā konstatētu prettiesisku darbību, viņa vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas veidotu civiltiesiski konstatējamu prettiesisku darbību un vainu, kā arī cēlonisko sakaru ar zaudējumu nodarīšanu. Uzskata, ka tikai konstatējot personas vainu otras personas subjektīvo tiesību aizskārumā, deliktā, var runāt par vainīgās personas krimināltiesisko vai civiltiesisko atbildību.

Atbildētāja norāda, ka neviena no tiesību normām nenosaka, ka mantiniekiem jāatbild par mantojuma atstājēja izdarīto noziedzīgo nodarījumu (vai neizdarīto) jeb jānes materiāla atbildība par mantojuma atstājēja personiskām saistībām. Citas personas tiesību aizskārums noziedzīga nodarījuma rezultātā no juridiskā viedokļa tulkojams kā vainīgās personas tīri personiska saistība, atbildība par kuru izbeidzas ar viņa nāvi.

Tiesas sēdē prasītājs prasību un apelācijas sūdzību uzturēja uz tajās minētajiem pamatiem, lūdzot piedzīt materiālos zaudējumus kopā Ls 118,97 - atbilstoši Liepājas tiesas apmierinātājai prasībai šajā daļā par Ls 88,10 un papildus apelācijas sūdzībā pievienotajām kvītīm par Ls 30,97. Prasītājs paskaidroja, ka lietā ir iegūti visi nepieciešamie pierādījumi /persona C/ prettiesiskajām darbībām, prasītājs savlaicīgi pieteicis kreditora pretenziju pie notāra, uzskata, ka pirmās instances tiesa nepamatoti noraidījusi prasību daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, jo nepareizi tulkojusi Civillikuma 707.pantu.

Tiesas sēdē atbildētājas pārstāve prasību tās apmierinātajā daļā neatzina, uzturēja apelācijas sūdzību uz tajā norādītajiem pamatiem, papildus paskaidrojot, ka atbildētājas ieskatā, lietā nav iegūti pietiekami pierādījumi /persona C/ prettiesiskām darbībām, līdz ar to nav pamata materiālā zaudējuma piedziņai, savukārt attiecībā uz morālā kaitējuma atlīdzināšanu pievienojas pirmās instances tiesas motīviem, ka minētā saistība ir tīri personiska, līdz ar to, atbilstoši Civillikuma regulējumam, šīs saistības uz mantinieci nepāriet.

Pārbaudījusi pierādījumus, noklausījusies pušu paskaidrojumus, tiesas kolēģija uzskata, ka prasība daļā par mantiskā zaudējuma piedziņu apmierināma daļēji, bet daļā par morālā kaitējuma piedziņu – noraidāma.

No krimināllietas Nr. 11261045612 materiāliem tiesas kolēģija konstatē, ka 2012.gada 30.maijā VP Kurzemes RP Liepājas iecirknī uzsākts kriminālprocess Nr.11261045612 pēc Krimināllikuma 130.panta otrās daļas par to, ka /persona C/ nodarīja miesas bojājumus /persona A/.

Bez tam no minētās krimināllietas materiāliem nodibināms, ka ar 2012.gada 16.augusta VP Kurzemes RP Liepājas iecirkņa amatpersonas lēmumu kriminālprocess izbeigts sakarā ar to, ka konstatēti kriminālprocesu nepieļaujoši apstākļi, proti, persona, kas saucama pie kriminālatbildības, ir mirusi. Lēmumā norādīts, ka šis apstāklis saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 377.panta 5.punktu ir pamats kriminālprocesa izbeigšanai.

Civilprocesa likuma 96.panta trešajā daļā ir noteikts, ka likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums krimināllietā, prokurora priekšraksts par sodu, kā arī lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu uz nereabilitējoša pamata ir obligāts tiesai, kas izskata lietu par tās personas civiltiesisko atbildību, par kuru pieņemts attiecīgais nolēmums, vienīgi jautājumā par to, vai noziedzīgā darbība vai bezdarbība notikusi vai to izdarījusi vai pieļāvusi tā pati persona.

Civillikuma 1635.panta pirmajā daļā noteikts, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot. Savukārt normas trešajā daļā noteikts, ka, ja neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda.

Lietā nepastāv strīds par to, ka kriminālprocess tika izbeigts sakarā ar personas – /persona C/ nāvi, tātad, nav strīds par to, ka krimināllietā nav ticis taisīts notiesājošs spriedums, kā to konstatējusi pirmās instances tiesa.

Līdz ar to jānoskaidro, vai Lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu sakarā ar personas, kura saucama pie krimināatbildības, nāvi, ir šo personu reabilitējošs vai nē.

Tiesas kolēģija ņem vēra Kriminālprocesa likuma 380.pantā noteikto, ka persona netiek reabilitēta, ja kriminālprocesu izbeidz ar lēmumu, kāds paredzēts šā likuma 377.panta pirmās daļas 3., 4., 5. un 9.punktā, 379.panta pirmajā un otrajā daļā, 410.panta pirmajā daļā, 415.pantā, 415.[1] panta pirmajā daļā, 421.pantā, 605.panta pirmajā daļā, 615.panta trešajā daļā, kā arī notiesājoša sprieduma gadījumā.

Tā kā tiesai izskatāmajā lietā ir saistošs 2012.gada 30.maija lēmums par kriminālprocesa Nr. 11261045612 izbeigšanu attiecībā uz /persona C/ vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, prasītājam, pretēji pirmās instances tiesas secinājumam, nav jāpierāda šajā civillietā, ka mirušais /persona C/ ir izdarījis attiecīgo noziedzīgo darbību, jo, izbeidzot kriminālprocesu Nr. 11261045612, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 377.panta 5.punkta pamata, /persona C/ nav ticis reabilitēts. Minētais lēmums ir stājies likumīgā spēkā un nav apstrīdēts.

Prasītājs norādījis, ka /persona C/ darbību rezultātā viņam nodarīts mantiskais zaudējums ārstēšanās izdevumu un izdevumu

par pārstāvību krimināllietā veidā, kā arī nodarīts morālais kaitējums.

Izvērtējot lietā nodibinātos apstākļus kopsakarībā ar analizētajām likumu normām, nav strīda lietā par to, ka prasītājam noziedzīga nodarījuma rezultātā ir nodarīts mantisks zaudējums un morālais kaitējums.

Līdz ar to tiesai jānoskaidro /persona C/ mantinieces pienākums atlīdzināt mantisko zaudējumu un morālo kaitējumu.

Civillikuma 1770.pants paredz, ka ar zaudējumu jāsaprot katrs mantiski novērtējams pametums. Savukārt, Civillikuma 1779.pants paredz, ka katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis.

Savukārt Civillikuma 1635.panta otrajā daļā noteikts, ka ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu.

Tiesas kolēģija ņem vērā, ka Civillikuma 1783.pants nosaka, ka zaudējumu atlīdzības pienākums pāriet arī uz to nodarītāja mantiniekiem, ja likums nenosaka citādi.

Civillikuma 701.pantā ir noteikts, ka ar mantojuma pieņemšanu un iegūšanu visas mantojuma atstājēja tiesības un saistības, ciktāl tās neizbeidzas ar viņa personu, pāriet uz mantinieku. Civillikuma 705.pants paredz, ka ar mantojuma iegūšanu uz mantinieku pāriet, līdz ar mantojuma atstājēja tiesībām (702.p. un turpm. p.), arī visas viņa saistības, izņemot tīri personiskās.

Tiesas kolēģija ņem vērā juridiskajā literatūrā paustās atziņas, proti, „tiesas nolēmuma mērķis ir [..]kompensējot vai kā citādi nolīdzinot (izlabojot) morālo (nemantisko) kaitējumu, [..], lai „nodibinātu mieru starp cietušo un aizskāruma izdarītāju kā vainīgo”” (A.Bitāns „Taisnības apziņa, nosakot kompensāciju par nemantisku aizskārumu”, Jurista Vārds Nr.25/26 08.07.2003.).

Tātad, nosakot atlīdzību par morālo kaitējumu, piespriežamajai summai jāpilda taisnīguma, prevencijas un samierināšanas funkcijas.

Izvērtējot augstāk minētās Civillikuma normas, tiesas kolēģija atzīst, ka uz /persona C/ mantinieci pāriet zaudējuma atlīdzināšanas saistība, savukārt morālā kaitējuma atlīdzināšanas saistība nepāriet, jo tā ir tīri personiska saistība.

Līdz ar to prasība daļā par morālā kaitējuma piedziņu kā nepamatota ir noraidāma.

Tiesas kolēģija ņem vērā LR AT Senāta 2008.gada spriedumā lietā SKC-143 izdarīto atsauci uz tiesību teorijā atzīto, zaudējumu atlīdzības pienākums iestājas tad, kad vienlaicīgi pastāv šādi priekšnoteikumi jeb atlīdzības pamati: 1) tiesību aizskārēja neattaisnojuma darbība, kas attiecīgos gadījumos ietver arī novērtējumu no vainojamības viedokļa; 2) zaudējumu esamība; 3) cēloniskais sakars starp zaudējumiem un neatļauto darbību (K.Torgāns. Saistību tiesības I daļa. Rīga, 2006., lpp.209.).

Līdz ar to kā viens no būtiskiem zaudējumu atlīdzināšanas priekšnoteikumiem ir zaudējumu esamība.

Tiesas kolēģija atzīst, ka prasība daļā par zaudējumu piedziņu apmierināma daļēji, jo prasītājs nav pierādījis zaudējumu apmēru prasībā norādītajā summā.

Ar lietā esošajiem čekiem un kvītīm prasītājs ir pierādījis zaudējumu esamību, kas radušies sakarā ar medicīnas pakalpojumu saņemšanu un medikamentu iegādi par kopējo summu 118,97 Ls jeb 169,28 EUR, šādā apmērā arī apmierināma prasība par zaudējumu piedziņu (lietas 4.-8., 76.,77. lapas). Tiesas kolēģija ņem vērā, ka prasītājs apelācijas sūdzībai pievienojis kvītis, kurās ir norādīts maksātājs daļā par Ls 30,97, kas nebija pierādīts pirmās instances tiesā.

Savukārt prasība daļā par Ls 200 piedziņu, kas samaksāti par zvērināta advokāta pakalpojumiem, nav pierādīta, jo ne konkrētās civillietas materiālos, ne tiesas kolēģijas apskatītās krimināllietas Nr.11261045612 materiālos nav konstatējami pierādījumi par to, ka zvērināts advokāts, kuram prasītājs ir maksājis Ls 200 par „cietušā pārstāvību krimināllietā” ir veicis šo uzdevumu.

Tā, tiesas kolēģija ņem vērā, ka, atbilstoši Advokatūras likuma 48.^{1} pantam, Zvērināta advokāta pilnvarojumu un tā apjomu, kā arī tiesības izpildīt šā likuma 48.pantā noteiktos uzdevumus apliecina orderis. Advokatūras likuma 48.panta pirmajā daļā ir paredzētas advokāta tiesības aizstāvēt un pārstāvēt juridisko palīdzību lūgušo personu un tās tiesības un likumiskās intereses visās tiesās, prokuratūrās un pirmstiesas izmeklēšanas iestādēs, taču jau minētajā krimināllietā nav pievienots advokāta orderis, kas apliecinātu /persona A/ pārstāvību šajā krimināllietā, netiek konstatēti arī citi pierādījumi, ka advokāts būtu pārstāvējis /persona A/ intereses šajā lietā.

Izvērtējot pirmās instances tiesas spriedumu, tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa nepamatoti uzskatījusi, ka prasītājam jāpierāda /persona C/ vaina, savukārt daļā par morālā kaitējuma piedziņu, pirmās instances tiesas spriedums ir pamatots, secinājums, ka mantiniekam nav jāatbild par mantojuma atstājēja saistībām, kas ir tīri personiskas, ir pareizs.

Tā kā prasība tiek apmierināta daļēji, par zaudējumu 118,97 Ls jeb 169,28 EUR piedziņu, bet pārējā daļā noraidīta, kā arī daļēji tiek apmierinātas abu pušu apelācijas sūdzības, atbilstoši Civilprocesa likuma 41.,42.pantiem no atbildētājas valsts labā piedzenama valsts nodeva 71,14 EUR apmērā valsts nodeva un 8,70 EUR ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, nosakot atbildētājai desmit dienu termiņu labprātīgai sprieduma izpildei.

Vadoties no Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 430., 432., 434.pantiem, tiesas kolēģija

n o s p r i e d a:

prasību apmierināt daļēji un piedzīt no /persona B/, personas kods /personas kods/, /persona A/, personas kods /personas

kods/, labā zaudējumus 169,28 EUR (viens simts sešdesmit deviņi *euro* un 28 centi).

Pārējā daļā prasību noraidīt.

Piedzīt no /persona B/ valsts labā valsts nodevu 71,14 EUR (septiņdesmit viens *euro* un 14 centi), ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 8,70 EUR (astoņi *euro* un 70 centi) .

Noteikt /persona B/desmit dienas sprieduma labprātīgai izpildei no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā un iemaksājot drošības naudu 284,57 *euro* apmērā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Z.Zaiceva

Tiesnese A.Klaiše

Tiesnese L.Vēbere

Pilns spriedums sastādīts 2014.gada 28.maijā.

Tiesnese Z.Zaiceva